

ЛЮСТРАЦІЯ ЯК ПРАВОВИЙ ЗАСІБ ОЧИЩЕННЯ

ВЛАДИ: ПРОВОА ПРИРОДА ТА ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ

О. МИКОЛЕНКО доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри адміністративного та господарського права (Одеський національний університет імені І.І. Мечникова)

Сьогодні Інститут державної служби перебуває у стані трансформації як за змістом, так і за формою. Йде пошук оптимальних правових регуляторів, які б сприяли перетворенню державної служби в правовий інститут, що закріплює принципи, правові та організаційні засади забезпечення публічної, професійної, політично неупередженої, ефективної, орієнтованої на громадян державної служби. Незважаючи на те, що в Україні існує розгалужена система нормативно-правових актів, які регламентують порядок прийняття на державну службу, порядок її проходження та припинення, основними серед них є Конституція України [1], яка у ст. 38 закріплює, що громадяни користуються рівним правом доступу до державної служби, а також до служби в органах місцевого самоврядування [1], закони України від 10 грудня 2015 р. № 889-УП «Про державну службу» (далі — Закон № 889-УП) [2], від 16 вересня 2014 р. № 1682-УП «Про очищення влади» (далі — Закон № 1682-УП) [3] та від 14 жовтня 2014 р. № 1700-УП «Про запобігання корупції» [4].

На практиці реалізація деяких положень Закону № 889-УП та Закону № 1682-УП породжує як дискусії у

професійному середовищі, так і багато питань у пересічних громадян щодо порядку реалізації ними права рівного доступу до державної служби. Йдеться про суто теоретичні проблеми, які мають безпосередній вихід на практику (наприклад, стосовно місця люстрації у системі заходів державного примусу), а також про проблеми правозастосовного характеру (наприклад, щодо звільнення особи із займаної посади у зв'язку з неподанням заяви у строк, передбачений законодавством, на підставі положень ч. 3 ст. 4 Закону № 1682-УП).

Основна причина виникнення та існування таких проблем — ігнорування загальної теорії права, теорії конституційного, муніципального й адміністративного права. І сьогодні в юридичній літературі відсутні чіткі уявлення про місце люстрації в системі правових засобів в цілому та у системі заходів державного примусу зокрема. А тому для одних люстрація — це заборона, закріплена в чинному законодавстві [3, 1], для других — засіб здійснення кадрової політики [5, 98-102], для третіх — засіб забезпечення перехідної справедливості для так званих транзитних суспільств, які віддали

демократичним цінностям в організації держави [6, 33-38], для четвертих — суспільна недовіра, яка набуває свого прояву в забороні певним особам займати посади в апараті державного управління [7, 17-20], тощо. Якщо люстрація стала терміном, який офіційно було закріплено в національному, законодавстві, то він повинен мати не політологічний зміст, як це є у наведених вище визначеннях, які позбавлені конкретики та мають декларативний характер, а мати чітке юридичне змістовне наповнення.

Стаття 4 Закону № 1682-УІІ на сьогодні викликала найбільше дискусій серед фахівців щодо реалізації конституційного права громадян на рівний доступ до державної служби. А тому пропонуємо через аналіз положень цієї статті розглянути люстрацію як правове явище та як категорію юридичної науки.

Положення ст. 4 присвячені:

- По-перше, заявам посадових або службових осіб, які перебувають на посадах, визначених у пунктах 1-10 ч. 1 ст. 2 цього Закону. Вказується на необхідність у передбаченій ч. 2 ст. 4 строк подання двох видів заяв:

- а) власноручно написану заяву, у якій особа повідомляє про те, що до неї застосовуються заборони, визначені частинами 3 або 4 ст. 1 Закону № 1682-УІІ;

- б) власноручно написану заяву, в якій особа повідомляє про те, що до неї не застосовуються відповідні заборони, та про згоду на проходження перевірки, згоду на оприлюднення відомостей щодо неї відповідно до Закону № 1682-УІІ;

- По-друге, строкам подання таких заяв (обидві подаються не пізніше ніж на десятий день з дня початку проведення перевірки у відповідному органі на підприємстві згідно з планом проведення перевірок);

- По-третє, наслідкам подання/неподання заяви:

- а) якщо особою подається заява, у якій повідомляється про те, що до неї застосовуються заборони, визначені частинами 3 або 4 ст. 1 Закону № 1682-УІІ, то її звільняють із займаної посади не пізніше як на третій день після подання такої заяви;

- б) якщо особою подається заява про те, що до неї не застосовуються відповідні заборони, то відносно неї розпочинається процедура проходження перевірки стосовно достовірності відомостей щодо застосування заборон, передбачених частинами 3 і 4 ст. 1 Закону № 1682-УІІ;

- в) якщо особа не подає заяви, то її звільняють із займаної посади не пізніше як на третій день після спливу строку на подання заяви та застосування до неї заборони.

Попередній аналіз основних положень ст. 4 Закону № 1682-УІІ дає можливість констатувати, що нормативно-правовий акт надає можливість особам, які перебувають на посадах, визначених у пунктах 1-10 ч. 1 ст. 2, залишитися на займаній посаді. Це можна зробити шляхом подання власноручно написаної заяви про те, що до них не застосовуються відповідні заборони, та про згоду на проходження перевірки, згоду на оприлюднення відомостей щодо них відповідно до Закону № 1682-УІІ. Тобто цей документ передбачав можливість особам залишитися на посаді за умови проходження перевірки. Однак положення ч. 3 ст. 4 Закону № 1682-УІІ мають неузгодженість з іншими нормами цього Закону, а також з положеннями інших нормативно-правових актів України, що в цілому може трактуватись як невідповідність цих норм Закону № 1682-УІІ ст. 38 Конституції України. Розглянемо цю проблему більш детально.

Відповідно до положень ч. 3 ст. 4 Закону № 1682-УІІ для особи, що обіймає посаду в органах державної влади, можуть наступити три види негативних юридичних наслідків.

По-перше, допускається (відбувається) звільнення особи з займаної посади на підставі неподання заяви не пізніше ніж на десятий день з дня початку проведення перевірки у відповідному органі, на підприємстві згідно з планом проведення перевірок. Виходить, що Закон № 1682-УІІ зобов'язав всіх, хто обіймає посади, визначені у пунктах 1-10 ч. 1 ст. 2 цього Закону, писати заяви, тоді як можна було б закріпити обов'язковість проведення перевірки щодо осіб, які займають відповідні посади в органах державної влади та місцевого самоврядування. Таким чином, звільненню підлягали б лише особи, які пройшли таку перевірку та на підставі результатів перевірки, або ж особи, які подали заяву про звільнення з посади за власним бажанням у зв'язку з заборонами, передбаченими Законом № 1682-УІІ. Особа, яка звільнилася за власним бажанням, не змогла б реалізувати своє конституційне право (ч. 2 ст. 38 Конституції України) без проведення перевірки достовірності відомостей щодо застосування заборон, передбачених Законом № 1682-УІІ, адже ст. 6 закріплює, що «особа, яка претендує на зайняття посади, визначеної пунктами 1-10 частини першої статті 2 цього Закону (крім громадян, які призиваються на військову службу за призовом осіб офіцерського складу та на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, або залучаються до виконання обов'язків за посадами, передбаченими штатами воєнного часу, на території проведення антитерористичної операції), подає власноручно написану письмову заяву, якою повідомляє про те, що до неї не застосовуються заборони, визначені частинами третьою або четвертою статті 1 цього Закону, та про згоду на проходження перевірки, згоду на оприлюднення відомостей стосовно неї відповідно до цього Закону». Таким чином, ст. 4 Закону № 1682-УІІ можна було б викласти у такій редакції:

«Стаття 4. Обов'язковість перевірки

1. Особи, які перебувають на посадах, визначених у пунктах 1-10 частини першої статті 2 цього Закону, підлягають обов'язковій перевірці щодо можливості застосування заборон, передбачених частинами третьою і четвертою статті 1 цього Закону.

2. Особи, які перебувають на посадах, визначених у пунктах 1-10 частини першої статті 2 цього Закону, можуть подати керівнику або органу, зазначеному у частині четвертій статті 5 цього Закону, власноручно написану заяву про звільнення з посади за власним бажанням у зв'язку із наявністю критеріїв здійснення очищення влади, передбачених статтею 3 цього Закону.

3. Заява подається не пізніше ніж на десятий день з дня початку проведення перевірки у відповідному органі, на підприємстві згідно з планом проведення перевірок, затвердження якого передбачено пунктом 3 частини другої статті 5 цього Закону.

4. Неподання заяви у строк, передбачений частиною третьою цієї статті, є підставою для початку перевірки стосовно до цієї особи без її згоди».

На нашу думку, саме такий зміст ст. 4 Закону № 1682-УІІ не викликав би на практиці стільки проблем із проведенням люстрації в органах державної влади, як це є сьогодні.

Неподання ж особою заяви відповідно до вимог частин 1 і 2 ст. 4 Закону № 1682-УІІ не може автоматично свідчити про причетність посадової або службової особи до узурпації влади Президентом України В. Януковичем, підризу основ національної безпеки і оборони України або протиправного порушення прав і свобод людини. А тому факт неподання заяви безпосередньо не стосується очищення влади (люстрації) для захисту та утвердження демократичних цінностей, верховенства права та прав людини в Україні. Тобто Закон № 1682-УІІ додатково передбачає для осіб, що порушують встановлену процедуру люстрації,

негативні наслідки юридичного характеру, застосування яких порушує конституційне право громадян рівного доступу до державної служби, а також до служби в органах місцевого самоврядування.

Стосовно цих положень Закону № 1682-VII були зроблені й певні застереження в Остаточному висновку Європейської Комісії «За демократію через право» (Венеціанська Комісія) (далі — Висновок) з урахуванням змін, внесених до Верховної Ради України 21 квітня 2015 р. (Закон було схвалено Комісією на 103-му пленарному засіданні 19–20 червня 2015 р. у м. Венеція). У пункті 94 Висновку зазначається, що «негайному звільненню — протягом трьох днів — підлягають особи, які не подали свою заяву (в межах зазначеного 10-денного строку). Це правило є занадто жорстким, оскільки не передбачає винятків для особливих випадків (за станом здоров'я тощо). Нарешті, ніяких альтернативних варіантів, таких як добровільне звільнення з посади, в законі не передбачено, тому не зрозуміло чи мають місце такі випадки.

Також на підставі прикінцевих та перехідних положень Закону № 1682-VII у ст. 36 Кодексу законів про працю України (далі — КЗпП України) були внесені відповідні зміни. Сьогодні однією з підстав припинення трудового договору є такі, що передбачені Законом № 1682-VII, зокрема, «неподання заяви» відповідно до вимог частин 1 і 2 ст. 4.

У розвиток конституційного положення, передбаченого ст. 38 Конституції України, законодавець закріплює низку спеціальних норм щодо доступу, перебування та припинення відносин у сфері державної служби і служби в органах місцевого самоврядування. Так, розділ IX Закону № 889-VII повністю присвячено питанням припинення державної служби. Дивно, що законодавець, називаючи люстрацію заборону, передбачає її у ст. 83 цього

Закону, яка перераховує загальні підстави для припинення державної служби, а не у ст. 84, яка дає перелік підстав для припинення державної служби у разі втрати державним службовцем права на державну службу або його обмеження. Дослівно підстава припинення державної служби в Законі № 889-VII звучить таким чином: «...у разі застосування заборони, передбаченої Законом України “Про очищення влади”». Тоді як ч. 3 ст. 4 Закону № 1682-VII дослівно говорить про те, що особа звільняється з посади не пізніше як на третій день після спливу строку на подання заяви та застосування до неї заборони, тобто факту застосування заборони немає. На якій підставі тоді звільняється така особа?

У цій сфері виникає ще одна проблема: якими нормами чинного законодавства керуватись при звільненні посадових або службових осіб, які визначені у пунктах 1–10 ч. 1 ст. 2 Закону № 1682-VII. Тобто підставами для такого звільнення повинні бути виключно положення спеціальних законів України (наприклад, «Про державну службу», «Про прокуратуру» та ін.) чи при звільненні таких осіб можна одночасно керуватись положеннями КЗпП України та спеціальних законів України. Законодавець ще у 2005 р. поставив у цій полеміці остаточно крапку, прийнявши Кодекс адміністративного судочинства України (далі — КАС України). Так, у п. 2 ч. 2 ст. 17 КАС України було закріплено, що юрисдикція адміністративних судів поширюється на публічно-правові спори з приводу прийняття громадян на публічну службу, її проходження, звільнення з публічної служби. Таким чином, на законодавчому рівні було розмежовано порядок розгляду спорів, які впливають із трудових правовідносин (розглядаються у межах цивільного судочинства), та спорів, які впливають з адміністративних (службових)

правовідносин (розглядаються у межах адміністративного судочинства). Частина 2 ст. 1 Закону № 1682-УІІ закріплює, що «очищення влади (люстрація) здійснюється з метою недопущення до участі в управлінні державними справами осіб, які своїми рішеннями, діями чи бездіяльністю здійснювали заходи (та/або сприяли їх здійсненню), спрямовані на узурпацію влади Президентом України Віктором Януковичем, підрив основ національної безпеки і оборони України або протиправне порушення прав і свобод людини». Таким чином, наголошується на адміністративно-правовій (публічно-правовій) природі відносин, які виникають під час проведення люстрації. Законодавцю слід було вносити зміни не до ст. 38 КЗпП України, а до ст. 84 Закону № 889-УІІ, яка передбачає підстави для припинення державної служби у разі втрати державним службовцем права на державну службу або його обмеження.

По-друге, допускається (відбувається) звільнення особи з займаної посади на підставі її заяви, у якій повідомляється про те, що до неї застосовується заборона, зазначена у частинах 3 або 4 ст. 1 Закону № 1682-УІІ. Це положення абзацу другого ч. 3 ст. 4 Закону № 1682-УІІ суперечить положенням цього ж Закону, який у ч. 2 ст. 2 закріплює, що очищення влади (люстрація) здійснюється на підставі презумпції невинуватості. Це означає, що особа, яка своїми рішеннями, діями чи бездіяльністю здійснювала заходи (та/або сприяла їх здійсненню), спрямовані на узурпацію влади Президентом України В. Януковичем, підрив основ національної безпеки й оборони України або протиправне порушення прав і свобод людини, вважається невинуватою у вчиненні всіх цих діянь і не може бути піддана заборонам, передбаченим частинами 3 або 4 ст. 1 Закону № 1682-УІІ, доки її вину не буде доведено у встановленому законом порядку.

Наприклад, у частинах 5 і 6 ст. 3 Закону № 1682-УІІ наголошується, що

заборона, передбачена ч. 4 ст. 1 цього Закону, застосовується до посадових та службових осіб органів державної влади та органів місцевого самоврядування (крім осіб, зазначених у частинах 1-4 цієї статті), які, обіймаючи відповідну посаду, своїм рішенням, дією чи бездіяльністю, що встановлено рішенням СУДУ щодо них, яке набрало законної сили, здійснювали заходи, спрямовані на узурпацію влади Президентом України В. Януковичем чи на перешкоджання реалізації конституційного права громадян України збиратися мирно і проводити збори, мітинги, походи і демонстрації або спрямовані на завдання шкоди життю, здоров'ю, майну фізичних осіб у період з 21 листопада 2013 р. по 22 лютого 2014 р. Тобто вина таких осіб повинна бути доведена і підтверджена рішенням суду.

Навіть у Кримінальному кодексі України (далі — КК України) та Кримінальному процесуальному кодексі України (далі — КПК України) з'явлення у правоохоронні органи з зізнанням, щире каяття або активне сприяння розкриттю злочину є лише обставиною, яка пом'якшує покарання (п. 1 ч. 1 ст. 66 КК України) і не є підставою для притягнення особи до кримінальної відповідальності.

Таким чином, подання заяви, в якій особа повідомляє про те, що до неї застосовується заборона, зазначена у частинах 3 або 4 ст. 1 Закону № 1682-УІІ, можна розцінювати як юридичний факт, який свідчить про з'явлення особи з зізнанням, її щире каяття або активне сприяння розкриттю фактів, передбачених Законом № 1682-УІІ. Однак ця заява не є юридичним фактом, на підставі якого автоматично визнається вина особи та застосовується санкція у вигляді звільнення з посади. Лише за результатами проведення перевірки можна або підтвердити, або спростувати факти, які є підставою для

звільнення особи з посади відповідно до вимог Закону № 1682-VII;

По-третє, допускається застосування заборони займати певні посади протягом п'яти або десяти років до осіб, причетність яких не доведена до узурпації влади Президентом України В. Януковичем, підризу основ національної безпеки й оборони України або до протиправних порушень прав і свобод людини (частини 3 і 4 ст. 1 Закону № 1682-VII). Це положення цікаве тим, що люстрація є санкцією, місце якої серед інших заходів державного примусу не визначено. Сам Закон № 1682-VII не характеризує люстрацію як санкцію чи вид юридичної відповідальності, а використовує термін «заборона окремим фізичним особам займати певні посади в органах державної влади та органах місцевого самоврядування». У пункті 50 Висновку зазначається, що «частинами першою-другою статті 3 передбачено дискваліфікацію певних осіб на основі того, що вони обіймали посади під час президентства Віктора Януковича у 2010-2014 роках (частина 1) або під час подій Майдану на рубежі 2013-2014 років (частина 2). Дискваліфікація, заснована виключно на посаді, яку обіймала особа, *a priori* не суперечить міжнародним стандартам, за умови, що мова йде про посади в установах, відповідальних за серйозні порушення прав людини і винних у серйозних випадках халатності. Венеціанська Комісія недостатньо переконана, що всі посади, зазначені в частинах першій-другій статті 3, відповідають цій вимозі. Однак вона відзначає, що українська влада може краще оцінити, які з державних установ відігравали значну роль у недемократичних процесах упродовж двох зазначених періодів». Тобто Венеціанська Комісія розглядає люстрацію як дискваліфікацію, яка заснована виключно на посаді, яку обіймала особа, що не суперечить міжнародним стандартам.

Одвічна теоретична проблема співвідношення понять «санкція» та «заходи юридичної відповідальності» в Законі № 1682-УП набувають сьогодні свого практично-прикладного аспекту. Проблема співвідношення санкцій, заходів державного примусу і заходів юридичної відповідальності ґрунтовно досліджується у межах науки адміністративного права, що не можна сказати про загальну теорію права та інші галузеві юридичні науки. Найбільшим за змістом серед запропонованих понять є «державний примус», який визначається як встановлена нормами права система заходів психологічного і фізичного впливу на свідомість і поведінку людей, які застосовуються як до осіб, які вчинили протиправні дії, так і до інших осіб з метою попередження можливих шкідливих наслідків для держави, суспільства й окремих осіб. Зміст державного примусу становлять:

1) заходи попередження, застосування яких спрямовано на попередження можливих шкідливих наслідків для держави, суспільства й окремих осіб (на жаль, ст. 29 Закону України «Про Національну поліцію» знехтувала цими теоретичними напрацюваннями, закріпивши два види поліцейських заходів — превентивного і примусового характеру) [8];

2) заходи припинення, застосування яких спрямовано на припинення вже розпочатого протиправного діяння (наприклад, фізичний вплив, застосування спеціальних засобів, застосування вогнепальної зброї тощо);

3) заходи процесуального забезпечення, які спрямовані на забезпечення відповідного процесуального провадження (наприклад, у КПК України — це затримання особи (статті 207-213), у Кодексі України про адміністративні правопорушення — це доставлення порушника (ст. 259));

4) заходи юридичної відповідальності, які полягають у застосуванні до осіб, що вчинили правопорушення (злочин, адміністративний проступок

тощо), покарань і стягнень, передбачених чинним законодавством.

Як бачимо із запропонованої класифікації заходів державного примусу, заходи юридичної відповідальності є лише одним із видів заходів державного примусу.

Санкція ж — це негативні наслідки, які настають за невиконання диспозиції норми права. Тому до санкцій відносяться не лише заходи юридичної відповідальності (покарання, адміністративні стягнення тощо), а й заходи припинення і переважна частина заходів процесуального забезпечення, бо всі вони передбачають негативні наслідки для особи, яка порушує вимоги чинного законодавства.

Отже, люстрація не є видом юридичної відповідальності, адже згідно з Законом № 1682-УІІ визначається як заборона, що здійснюється з метою недопущення до участі в управлінні державними справами осіб, які своїми рішеннями, діями чи бездіяльністю здійснювали заходи (та/або сприяли їх здійсненню), спрямовані на узурпацію влади Президентом України В. Януковичем, підрив основ національної безпеки й оборони України або протиправне порушення прав і свобод людини.

Таким чином, люстрація є санкцією,

підстави та порядок застосування якої передбачаються чинним законодавством, і яка відноситься:

- *по-перше*, до заходів попередження (превентивних заходів) щодо осіб, які претендують на зайняття посад, передбачених у пунктах 1-10 ч. 1 ст. 2 Закону № 1682-УІІ, тому що спрямована на недопущення до участі в управлінні державними справами осіб, які своїми рішеннями, діями чи бездіяльністю здійснювали заходи (та/або сприяли їх здійсненню), спрямовані на узурпацію влади Президентом України В. Януковичем, підрив основ національної безпеки й оборони України або протиправне порушення прав і свобод людини;

- *по-друге*, до заходів припинення, тому що спрямована на припинення протиправного перебування осіб на посадах, передбачених у пунктах 1-10 ч. 1 ст. 2 Закону № 1682-УІІ, та супроводжується настанням негативних наслідків для особи у вигляді звільнення з посади. З моменту звільнення такої особи з посади, люстрація починає діяти стосовно цієї особи як захід попередження (превентивний захід), тобто не допускає його до участі в управлінні державними справами на строк, передбачений Законом № 1682-УІІ.

ВИКОРИСТАНІ МАТЕРІАЛИ

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.
2. Про державну службу : Закон України від 10 грудня 2015 р. № 889-VIII // Відомості Верховної Ради України. — 2016. — № 4. — Ст. 43.
3. Про очищення влади : Закон України від 16 вересня 2014 р. № 1682-VII // Відомості Верховної Ради України. — 2014. — № 44. — Ст. 2041.
4. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1700-VII // Відомості Верховної Ради України. — 2014. — № 49. — Ст. 2056.
5. Орловська І. Г. Люстрація як засіб здійснення кадрової політики // Науковий вісник публічного та приватного права. — 2015. — Вип. 2. — С. 98–102.
6. Турчин Я. Люстрація як засіб демократизації політичної системи України // Політичні науки. — 2015. — Вип. 1. — С. 33–38.
7. Степаненко О. Г. Політична люстрація: теоретичні засади поняття // Наукові праці. Політологія. — Вип. 224. — Т. 236. — С. 17–20.
8. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 р. № 580-VIII // Відомості Верховної Ради України. — 2015. — № 40–41. — Ст. 379.

REFERENCES

1. Konstytutsiia Ukrainy vid 28 chervnia 1996 r. № 254k/96-VR [The constitution of Ukraine from June, 28th 1996 № 254k/96-VR], *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 1996, no. 30, Article 141.

2. Pro derzhavnu sluzhbu: Zakon Ukrainy vid 10 hrudnia 2015 r. № 889-VIII [About public service: the Law of Ukraine from December, 10th 2015 № 889-VIII], *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 2016, no. 4, Article 43.
3. Pro ochyshchennia vlady: Zakon Ukrainy vid 16 veresnia 2014 r. № 1682-VII [About cleaning of the power: The law of Ukraine of September 16, 2014 № 1682-VII], *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 2014, no. 44, Article 2041.
4. Pro zapobihannia koruptsii: Zakon Ukrainy vid 14 zhovtnia 2014 r. № 1700-VII [About prevention of corruption: The law of Ukraine of October 14, 2014 № 1700-VII], *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 2014, no. 49, Article 2056.
5. Orlovska I. H. Liustratsiia iak zasib zdiisnennia kadrovoi polityky [Lustration as policy tool of personnel policy], *Naukovyi visnyk publichnoho ta pryvatnoho prava*, 2015, Issue 2, pp. 98–102.
6. Turchyn Ia. Liustratsiia iak zasib demokratyzatsii politychnoi systemy Ukrainy [Lustration as means of democratization of political system of Ukraine], *Politychni nauky*, 2015, Issue 1, pp. 33–38.
7. Stepanenko O. H. Politychna liustratsiia: teoretychni zasady poniattia [Political lustration: theoretical bases of a concept], *Naukovi pratsi. Politolohiia*, Issue 224, vol. 236, pp. 17–20.
8. Pro Natsionalnu politsiu: Zakon Ukrainy vid 2 lypnia 2015 roku № 580-VIII [About National police: The law of Ukraine of July 2, 2015 № 580-VIII], *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 2015, no. 40–41, Article 379.

Миколенко О. І. Люстрація як правовий засіб очищення влади: правова природа та проблеми реалізації

Анотація. У статті розкривається правова природа такого засобу очищення влади, як люстрація. Стверджується, що люстрація не є видом юридичної відповідальності, а являє собою правову санкцію, яка застосовується з метою попередження негативних наслідків для діяльності державної влади або ж з метою припинення протиправного перебування при владі певної категорії осіб. Розкриваються окремі проблемні аспекти реалізації люстрації в сучасній Україні.

Ключові слова: люстрація, очищення влади, державна служба, юридична відповідальність, санкція.

Миколенко А.И. Люстрация как правовое средство очищения власти: правовая природа и проблемы реализации

Аннотация. В статье раскрывается правовая природа такого средства очистки власти, как люстрация. Утверждается, что люстрация не является видом юридической ответственности, а представляет собой правовую санкцию, которая применяется в целях предупреждения негативных последствий для деятельности государственной власти или с целью прекращения противоправного пребывания у власти определенной категории лиц. Раскрываются отдельные проблемные аспекты реализации люстрации в современной Украине.

Ключевые слова: люстрация, очищение власти, государственная служба, юридическая ответственность, санкция.

Mikolenko A.I. Lustration as a legal tool for the purification of power: the legal nature and implementation problems

Annotation. The article reveals the legal nature of such a means of cleaning the authorities, like lustration.

It is argued that lustration is not a type of legal responsibility, but is a legal sanction that is applied to prevent negative consequences for the activities of state authorities or to stop the unlawful stay of a certain category of persons in power. Some problem aspects of realization of lustration in modern Ukraine are revealed.

Key words: lustration, purification of power, public service, legal responsibility, sanction.